

Factsheet

De jeugdige in het jeugdstraf(proces)recht

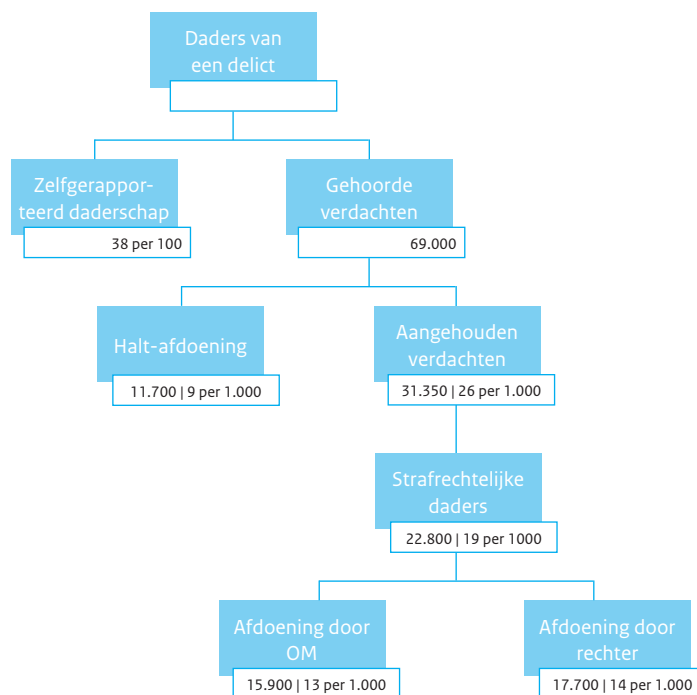
Jeugdcriminaliteit

Jeugdcriminaliteit omvat alle strafbare gedragingen van jeugdigen. Eigenlijk is jeugdcriminaliteit een verzamelbegrip, omdat zeer uiteenlopende strafbare feiten eronder vallen. Niet alleen fietsendiefstal of vandalisme kan tot jeugdcriminaliteit gerekend worden, maar ook mishandeling of moord vallen hieronder indien deze feiten worden gepleegd door minderjarigen.

Jeugdcriminaliteit in cijfers

In schema 1 is het aantal jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar weergegeven dat in 2008 met politie en justitie voor het plegen van een misdrijf in aanraking is gekomen. Overtredingen ontbreken, omdat daar geen betrouwbare statistieken beschikbaar voor zijn.

Figuur 1 Jeugdcriminaliteit in cijfers¹

¹ WODC (2011). Jeugdcriminaliteit in de periode 1996 t/m 2010. Ontwikkelingen in zelfgerapporteerde daders, door de politie aangehouden verdachten en strafrechtelijke daders op basis van de Monitor Jeugdcriminaliteit 2010.

Toelichting bij figuur:

Zelf gerapporteerd ouderschap: Op basis van zelfrapportage – jongeren rapporteren zelf gegevens over hun delictgedrag – blijkt dat 38% van het totaal aantal jongeren naar eigen zeggen weleens delicten pleegt.

Geregisteerde verdachten: Het betreft hier unieke geregisteerde verdachten.

Halt-afdoeningen: Het gaat hier om unieke jongeren met een Halt-afdoening.

Aangehouden verdachten: Het aantal unieke aangehouden verdachten.

Strafrechtelijke daders: Jongeren tegen wie door het OM of de rechter een strafzaak is afgedaan. Personen met meerdere strafzaken, zijn 1 keer meegeteld.

Afdoening door OM: Het aantal afdoeningen door het OM, niet het aantal unieke personen.

Afdoening door rechter: Het aantal afdoeningen door de rechter, niet het aantal unieke personen.

Jeugdstraf(proces)recht in de wet

Jeugdstrafrecht is wettelijk geregeld in Boek I, Titel VIII A, art. 77a – 77hh van het Wetboek van Strafrecht (Sr). Strafvordering betreffende minderjarigen is wettelijk geregeld in Boek IV, titel II, art. 486 – 505 van het Wetboek van Strafvordering (Sv).

Momenteel wordt het Wetboek van Strafvordering echter herzien, de artikelen 77a – 77hh Sr worden hierin meegenomen. Deze herstructurering van dit wetboek is nodig, daar met de vele wijzingen sinds 1926 de logica in de nummering verloren is gegaan. Naar verwachting wordt de herstructurering in 2016 afgerond.

Pedagogisch karakter

Het jeugdstrafrecht kent naast punitieve elementen ook opvoedkundige aspecten en is dus mede pedagogisch van aard. Wanneer een jeugdige in aanraking komt met politie en justitie, dwingt de pedagogische component van het jeugdstrafrecht de strafrechtelijke interventie in dienst te staan van de opvoeding van de jeugdige.

Het pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht is juridisch verankerd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).

Leeftijdsgrenzen

Niet iedere jeugdige die een strafbaar feit pleegt, kan volgens het jeugdstrafrecht worden vervolgd. De strafrechtelijke reactie op jeugdcriminaliteit kent namelijk leeftijdsgrenzen. Er is aan twee zijden een begrenzing.

Ondergrens

Indien de jeugdige ten tijde van het plegen van een strafbaar feit nog geen 12 jaar oud is, kan hij niet strafrechtelijk worden vervolgd. Ook

al is het gepleegde strafbare feit nog zo ernstig, de wet belet dat er strafrechtelijk op deze groep wordt gereageerd (art. 486 Sv). Hoewel deze ondergrens absoluut is en strafrechtelijke vervolging van 12-minners niet mogelijk is, kan wel hulp worden ingezet. Zij kunnen interventies inzetten bedoeld ter preventie van verdere criminele gedragingen van de desbetreffende 12-minner.

Bovengrens

Naast de ondergrens kent het jeugdstrafrecht een bovengrens. Indien een jeugdige een strafbaar feit pleegt terwijl hij 18 jaar of ouder is, is in beginsel het strafrecht voor volwassenen van toepassing. Met de inwerkingtreding van het adolescentenstrafrecht per 1 april 2014, wordt deze bovengrens flexibeler. Jeugdigen die tijdens het begaan van een strafbaar feit 18 tot 23 jaar oud zijn, kunnen tóch volgens het jeugdstrafrecht veroordeeld worden. De rechter kan daartoe beslissen indien hij daarvoor een grond vindt in de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan (77c Sr). Anderzijds kan bij jeugdigen van 16 tot 18 jaar aanleiding zijn om het volwassenenstrafrecht toe te passen. De rechter kan daartoe beslissen indien hij daarvoor een grond vindt in de ernst van het begane feit, de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan (77b Sr).

Het is tevens mogelijk voor de rechter om vanaf 16 jaar het toezicht en begeleiding op te dragen aan de volwassenreclassering. Ook bij jongvolwassenen is deze flexibiliteit gecreëerd; wordt het jeugdstrafrecht toegepast op jongvolwassenen van 18- tot 23- jaar, dan ligt het voor de hand om het toezicht en begeleiding op te dragen aan de jeugdreclassering. Met de inwerkingtreding van de Jeugdwet per 1 januari 2015 moeten uitvoerders van jeugdreclassering hiertoe gecertificeerd zijn. Geven de persoonlijke omstandigheden van de jongvolwassenen daartoe aanleiding, dan kan het ook worden toegewezen aan een instelling voor volwassenenreclassering.

Voorkoming van (verdere) strafvervolgning

Politiesepot

In gevallen waarbij de politie de zaak niet zeer ernstig beschouwt, wordt de jeugdige slechts toegesproken en worden de ouders ingelicht over de strafbare gedraging van hun kind. In zulke gevallen zal de politie geen proces-verbaal opmaken en volstaan met een aantekening over de zaak.

Halt-afdoening

De politie kan jongeren die voldoen aan de Halt-criteria, de keuze geven om naar Halt verwezen te worden. Wordt de Halt-afdoening goed doorlopen, dan voorkomt de jongere een aantekening in de justitiële documentatie (een "strafblad") (art. 77e Sr). De Officier van Justitie heeft de ruimte om ook jongeren die niet (helemaal) aan de Halt-criteria voldoen, alsnog naar Halt te verwijzen. De Halt-afdoening, bedraagt maximaal 20 uur en bestaat uit een gesprek met de jongere en diens ouders, het aanbieden van excuses, eventueel het vergoeden van schade, het maken van één of meerdere leeropdrachten en soms het uitvoeren van een werkstraf. In juridisch opzicht gaat het om een voorwaardelijk sepot, en is een Halt-

afdoening zelf dus geen sanctie, maar een vrijwillig alternatief om een sanctie te voorkomen. Indien de Halt-afdoening niet succesvol wordt doorlopen, voldoet de jongere daarmee niet aan de voorwaarden voor het sepot en wordt het proces-verbaal alsnog aan het Openbaar Ministerie toegezonden ("negatieve terugmelding").

Transactie

De Officier van Justitie kan een of meer voorwaarden stellen ter voorkoming van de strafvervolging. Dit kan bij misdrijven, met uitzondering van die waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf is gesteld van meer dan zes jaar, en bij overtredingen. Door voldoening aan die voorwaarden vervalt het recht tot strafvordering (art. 74 Sr). Voorwaarde kan zijn het uitvoeren van een leer- of werkstraf of het betalen van een geldboete.

Strafbeschikking door het Openbaar Ministerie (OM)

De strafbeschikking strekt niet ter voorkoming van vervolging, zoals bij de transactie het geval is, maar is een afdoeningsvorm waarin het Openbaar Ministerie (OM) de zaak kan vervolgen en bestraffen. De strafbeschikking is in 2008 ingevoerd en zal de transactie gaan vervangen.

Daarmee komt de strafbeschikking, wat haar karakter betreft, meer overeen met een rechterlijke veroordeling. Als degene aan wie een strafbeschikking is uitgevaardigd - die ter onderscheid van een veroordeelde als 'bestrafte' wordt aangeduid - het niet met de beschikking eens is, kan hij bij het OM verzet instellen. Hierdoor komt de zaak alsnog bij de rechter terecht, die de zaak in volle omvang beoordeelt.

Een strafbeschikking kan uit verschillende straffen, maatregelen en aanwijzingen bestaan. Zoals: een geldboete, taakstraf, ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen, een schadevergoedingsmaatregel ten behoeve van het slachtoffer en een gedragsaanwijzing zoals een stadionverbod. In een strafbeschikking kan de Officier van Justitie tevens de aanwijzing geven dat de verdachte zich gedurende maximaal zes maanden aan de aanwijzingen van (jeugd) reclassering zal houden. In een strafbeschikking aan een minderjarige kan een taakstraf worden opgelegd voor ten hoogste 60 uur. Met de inwerkingtreding van het adolescentenstrafrecht dient een taakstraf bestaande uit een werkstraf binnen een termijn van ten hoogste vier maanden te zijn verricht. Een taakstraf bestaande uit een leerstraf dient binnen zes maanden te zijn verricht (art. 77f Sr).

Aanhouding

De politie kan verdachten van een strafbaar feit aanhouden voor verhoor. De verdachte verblijft dan maximaal 6 uur voor verhoor op het politiebureau. Dit is exclusief de uren van 12 uur 's avonds tot 9 uur 's ochtends.

Inverzekeringstelling

Indien de politie de verdachte langer vast wil houden, dan dient de hulpofficier van justitie een bevel tot inverzekeringstelling te geven. Dit bevel kan hij afgeven voor feiten waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan. Wel dient de inverzekeringstelling in belang van het

onderzoek plaats te vinden. De inverzekeringstelling duurt maximaal drie maal 24 uur.

Voorlopige hechtenis

Inbewaringstelling

Wanneer de Officier van Justitie na maximaal drie dagen en 15 uren van mening is dat een verdachte nog langer moet worden vastgehouden, zal hij de Rechter-Commissaris vragen om een 'bevel tot bewaring' af te geven. Indien de Officier ten aanzien van een jongvolwassenen voornemen is toepassing van het jeugdstrafrecht te vorderen, zal hij dat bij de vordering tot inbewaringstelling kenbaar maken. Wanneer de Rechter-Commissaris het verzoek van de Officier toewijst dan geeft hij een bevel tot bewaring. Dit bevel eindigt na 14 dagen en is het begin van een voorlopige hechtenis.

Het doel van de voorlopige hechtenis is het voorkomen van recidive gedurende de fase van de voorlopige hechtenis, dus tot aan de zitting. Voorlopige hechtenis is alleen mogelijk bij misdrijven waarop een gevangenisstraf van 4 jaar of meer is gesteld én bij een aantal specifiek vermelde delicten. Daarnaast kan het bevel worden afgegeven wanneer er dringende redenen zijn en/of er tegen de verdachte zwaarwegende bezwaren bestaan (art. 67 Sv). Jongvolwassenen ten aanzien waarvan de Officier van Justitie het voornemen heeft kenbaar gemaakt toepassing van het jeugdstrafrecht te vorderen kunnen tot aan de zitting in een justitiële jeugd-inrichting worden geplaatst.

Gevangenhouding

De voorlopige hechtenis kan na 14 dagen worden voortgezet middels een bevel tot gevangenhouding (art. 65 Sv). Dit bevel dient de Officier van Justitie te vragen bij de rechtbank. Een bevel duurt maximaal 90 dagen (art. 66 Sv).

Nachtdetentie

Nachtdetentie is een bijzondere vorm van voorlopige hechtenis voor minderjarigen, waarbij de jongere overdag naar school of werk gaat en 's avonds en in het weekend vast zit in een justitiële jeugd-inrichting. Het doel van nachtdetentie is het beperken van de schadelijke effecten van voorlopige hechtenis en het behouden c.q. versterken van de positieve banden met de samenleving.

De minderjarige jongeren kunnen alleen in aanmerking komen voor nachtdetentie, wanneer zij aan een aantal voorwaarden voldoen.

1. Er moet sprake zijn van een zinvolle, gestructureerde dagbesteding (school, werk of een instelling voor dagbehandeling en eventueel in combinatie).
2. De dagbesteding moet in de buurt van de opvanginrichting gelegen zijn (in verband met dagelijks vervoer).
3. De jongere moet, ter waarborging van de ongestoorde uitvoering van de voorlopige hechtenis, een contract ondertekenen waarin hij verklaart akkoord te gaan met de voorwaarden².

² Ministerie van Veiligheid en Justitie, DJI (2009). Informatieblad Nachtdetentie voor jeugdigen bij voorlopige hechtenis.

Schorsing van de voorlopige hechtenis

Indien de kinderrechter de voorlopige hechtenis van de minderjarige verdachte beveelt, gaat hij na of de tenuitvoerlegging van dit bevel, hetzij onmiddellijk, hetzij na een bepaald tijdsverloop, kan worden geschorst (493 Sv). Schorsing van de voorlopige hechtenis vindt steeds plaats onder de algemene voorwaarden genoemd in artikel 80 Sv. Zo dient de verdachte zijn medewerking te verlenen bij opheffing van de schorsing.

De kinderrechter kan, na advies te hebben ingewonnen van de Raad voor de Kinderbescherming, ook bijzondere voorwaarden aan de schorsing verbinden (art. 493 Sv³). Deze bijzondere voorwaarden zijn bij algemene maatregel van bestuur geëxpliciteerd. Als bijzondere voorwaarde kan bijvoorbeeld worden gesteld dat een jeugdige zich aan de aanwijzingen van de (jeugd)reclassering zal houden. Gezien het feit dat de minderjarige nog niet veroordeeld is, hij zit immers in de fase van voorlopige hechtenis, blijft een vermoeden van onschuld gelden. Dit beperkt de zwaarte van de bijzondere voorwaarden en brengt bovendien met zich mee dat de instemming van de verdachte steeds vereist is. De toepassing van leerprojecten is mogelijk, maar dit moet beperkt blijven tot lichte projecten en ze mogen geen bestraffende elementen bevatten.

Straffen en maatregelen

Strafbare feiten zijn te verdelen in overtredingen en misdrijven. Overtredingen zijn lichte strafbare feiten, zoals openbare dronkenschap of geluidsoverlast en misdrijven zijn ernstiger strafbare feiten, zoals diefstal, mishandeling of moord. Bij overtredingen geldt als hoofdstraf de geldboete of de taakstraf. Bij misdrijven bestaat ook de mogelijkheid tot jeugddetentie (art. 77h Sr).

Straffen

De hoofdstraffen zijn: geldboete, taakstraf en jeugddetentie. De bijkomende straffen zijn: verbeurdverklaring, ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen (art. 77h Sr). De jeugddetentie, geldboete en taakstraf kunnen geheel of gedeeltelijk voorwaardelijk worden opgelegd (art. 77x Sr). Aan de voorwaardelijke veroordeling zijn algemene en soms bijzondere voorwaarden verbonden (art. 77z Sr). De algemene voorwaarde is dat de minderjarige zich gedurende de proeftijd niet schuldig maakt aan het plegen van strafbare feiten. In geval van een voorwaardelijke veroordeling stelt de rechter een proeftijd vast, deze kan ten hoogste twee jaar bedragen (art. 77y lid 1 Sr). Als bijzondere voorwaarde kan ook worden gesteld dat een jeugdige zich aan de aanwijzingen van de (jeugd)reclassering zal houden. De bijzondere voorwaarden kunnen worden aangepast aan de situatie van de minderjarige.

Geldboete

De geldboete is een hoofdstraf en bestaat uit ten minste € 3,- en ten hoogste € 3350,- (art. 77l Sr).

Taakstraf

De taakstraf is een hoofdstraf en bestaat veelal uit een werk- of leerstraf of een combinatie van beide (art. 77m Sr). Het maximaal op te leggen aantal uren bedraagt 200 uur. Besluit de rechter tot een combinatie van een leer- en een werkstraf, dan is de maximale duur 240 uur. Bij ernstige gewelds- en zedendelicten is het niet toegestaan om enkel een taakstraf op te leggen.

Jeugddetentie

De jeugddetentie is een hoofdstraf. De maximale duur van jeugddetentie voor jeugdigen die ten tijde van het begane feit jonger dan zestien jaar zijn, is 12 maanden. Voor jeugdigen die ten tijde van het plegen van het delict zestien of zeventien jaar zijn, ligt de grens op 24 maanden (art. 77i Sr).

Bijkomende straffen

Verbeurdverklaring en ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen kunnen ook als afzonderlijke straf gelden bij een schuldigverklaring zonder dat een hoofdstraf is opgelegd.

Maatregelen

De maatregelen zijn: Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen, gedragsbeïnvloedende maatregel, onttrekking aan het verkeer, ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel, schadevergoeding en de vrijheidsbeperkende maatregel (art. 77h Sr).

Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (PIJ)

De rechter kan een PIJ-maatregel opleggen aan een jeugdige bij wie ten tijde van het plegen van het strafbaar feit een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens bestond. Daarnaast moet het gaan om een strafbaar feit waarvoor een gevangenisstraf van vier jaar of meer mogelijk is of van specifiek omschreven strafbare feiten⁴ (art. 77s, lid 1 Sr). De jeugdige krijgt minimaal twee jaar behandeling in een JJI. Daarna volgt een jaar verplichte nazorg door de (jeugd)reclassering. Na de twee jaar in een JJI kan de maatregel (maximaal twee keer, telkens met ten hoogste drie jaar) verlengd worden (art. 77t Sr). Ook dan is het laatste jaar verplichte nazorg. Houdt de jeugdige zich in de JJI of tijdens de verplichte nazorg niet aan de voorwaarden, dan kan de rechter met de inwerkingtreding van het Adolescentenstrafrecht de jeugdige een time-out opleggen. De jeugdige wordt dan tijdelijk in een jeugdinrichting geplaatst.

Gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM)

De gedragsbeïnvloedende maatregel voorziet in een vorm van vrijheidsbeperking, heeft een duur van minimaal 6 maanden en maximaal 1 jaar en is eenmaal te verlengen met dezelfde termijn als waarvoor deze werd opgelegd (art. 77w Sr). Deze maatregel is in het bijzonder bedoeld voor jeugdigen voor wie een gedragsbeïnvloedende aanpak in het kader van bijzondere voorwaarden bij een

³ Art 493 Sv is tevens van toepassing op jongvolwassenen indien de Officier van Justitie het voornemen heeft kenbaar gemaakt toepassing van het jeugdstrafrecht te vorderen.

⁴ Het gaat om misdrijven omschreven in de artikelen 132, 285, eerste lid, 285b en 395 van het Wetboek van Strafrecht, 175, tweede lid, onderdeel b, of derde lid in verbinding met het eerste lid, onderdeel b, van de Wegenverkeerswet 1994, en 11, tweede lid, van de Opiumwet.

voorwaardelijke sanctie te licht wordt bevonden en de maatregel van de Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (PIJ) te zwaar. Werkt een jeugdige onvoldoende mee aan de maatregel, dan kan hij tijdelijk in een jeugdinrichting worden geplaatst (een 'time-out'). De jeugdige krijgt altijd begeleiding van de jeugdreclassering tijdens deze maatregel.

Onttrekking aan het verkeer

Deze maatregel houdt in dat zaken die aan de verdachte toebehoren of tijdens het opsporingsonderzoek bij hem in beslag zijn genomen, aan hem onttrokken worden. Dat gebeurt vaak bij voorwerpen waarvan 'het ongecontroleerde bezit ervan in strijd is met de wet of met het algemeen belang'. Een voorbeeld hiervan zijn steek- of vuurwapens.

Ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel

Het komt voor dat een jeugdige bepaalde zaken onder zich heeft waarvan vermoed wordt dat dit van diefstal of criminele activiteiten afkomstig of gefinancierd is. In zulke gevallen mogen de zaken ontnomen worden. Dit is ook mogelijk bij vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging.

Schadevergoeding

Indien de jeugdige verdachte 14 jaar of ouder is, dan kan de schadevergoeding als maatregel worden opgelegd als de verdachte aansprakelijk is voor de schade. Het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) draagt zorg voor het innen van de schadevergoedingsmaatregel. Bij 12- en 13-jarigen kan geen schadevergoedingsmaatregel worden opgelegd. Wel kan de benadeelde partij de schade tijdens de rechtszitting vorderen. De schadevergoeding komt dan voor rekening van de ouders. Het CJIB is hier niet bij betrokken.

Vrijheidsbeperkende maatregel

Om te voorkomen dat een jeugdige een nieuw strafbaar feit pleegt, kan een vrijheidsbeperkende maatregel worden opgelegd. Voor ten hoogste een periode van 2 jaar kan worden bevolen dat de jeugdige zich niet in een bepaald gebied begeeft, geen contact heeft met één of meerdere personen of zich op bepaalde tijdstippen meldt bij bijvoorbeeld de politie. Deze maatregelen kunnen door de rechter zelf of op verzoek van de Officier van Justitie worden opgelegd (art. 77we Sr).

Vervangende jeugddetentie of hechtenis

Wanneer de tot een taakstraf veroordeelde minderjarige de taakstraf niet of niet naar behoren uitvoert, kan het Openbaar Ministerie de tenuitvoerlegging van de vervangende jeugddetentie bevelen (art. 77p Sr). Bij gevallen waarin een geldboete is opgelegd en deze niet (volledig) betaald is of zal worden, kan de kinderrechter bevelen dat vervangende jeugddetentie zal worden toegepast. Wel kan de veroordeelde vragen de jeugddetentie te vervangen met een taakstraf (art. 77l Sr). Ook bij het niet naar behoren uitvoeren van de gedragsbeïnvloedende maatregel kan de rechter vervangende jeugddetentie opleggen (art. 77wc Sr). Ingevolge artikel 77dd Sr kan vervangende jeugddetentie worden omgezet naar vervangende hechtenis indien de veroordeelde naar het oordeel van de rechter niet meer voor

jeugddetentie in aanmerking komt. De tenuitvoerlegging zal dan in een penitentiaire inrichting plaatsvinden.

Partners Jeugdstrafrechtken

De jeugdige die een delict pleegt, krijgt na het plegen van een strafbaar feit met uiteenlopende partijen te maken. Al deze partijen maken deel uit van de jeugdstrafrechtken en dienen er gezamenlijk voor te zorgen dat een snelle en adequate reactie volgt.

Politie

De politie is de allereerste schakel in de jeugdstrafrechtken. De politie spoort daders van strafbare feiten op en kan eventueel de zaak seponeren. In veel gevallen zal zij echter proces-verbaal opmaken. Na het opmaken van een proces-verbaal, heeft de politie drie mogelijkheden. Afhankelijk van de ernst van het gepleegde feit kan de politie de jeugdige ter voorkoming van verdere strafvervolging naar een Halt-bureau verwijzen voor een kort werk- of leerproject. Ten tweede kan er een transactievoorstel worden gedaan. Als de jeugdige is aangehouden voor een ernstiger delict, zal de politie het opgemaakte proces-verbaal inzenden naar het Openbaar Ministerie, opdat de Officier van Justitie kan beslissen over de afhandeling van de zaak.

Halt

Het Halt-bureau heeft tot taak Halt-afdoeningen te coördineren en uit te voeren én daarnaast onderdelen van het lokale preventiebeleid vorm te geven. Indien door Halt zorgsignalen worden waargenomen, geeft zij deze door aan Bureau Jeugdzorg.

Openbaar ministerie (OM)

Het OM is verantwoordelijk voor strafrechtelijke handhaving. Ten aanzien van minderjarigen vanaf 12 jaar, die zich schuldig maken aan strafbare feiten, heeft de jeugdofficier van justitie verschillende mogelijkheden. Zonder tussenkomst van de kinderrechter kan de officier een zaak zelf afdoen door te seponeren, hetgeen inhoudt dat er om uiteenlopende redenen geen vervolging plaatsvindt. Of hij kan een transactie aanbieden of een strafbeschikking uitvaardigen. Tot slot bestaat de mogelijkheid om de zaak bij de kinderrechter aan te brengen. Bij de kinderrechter doet hij bij zijn requisitoir een voorstel van hoe de zaak beoordeeld moet worden.

Raad voor de Kinderbescherming (RvdK)

Indien de politie een proces-verbaal heeft opgemaakt tegen een minderjarige, zal hij daarvan ook een melding doen aan de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). Aangezien de RvdK tot taak heeft te adviseren in strafzaken tegen minderjarigen, zal deze bij melding een onderzoek verrichten om te bezien of er sprake is van onderliggende problematiek bij de jeugdige. Indien er sprake is van een inverzekeringstelling, biedt de RvdK bovendien nog vroeghulp aan. Daarnaast heeft de RvdK tot taak om de tenuitvoerlegging van taakstraffen voor te bereiden en te ondersteunen (art. 77o Sr). Tot slot voert de RvdK de casusregie in strafzaken tegen minderjarigen. Hierdoor wordt zicht gehouden op het verloop van alle individuele gevallen. De Raad voor de Kinderbescherming kan tevens de jeugdreclassering verzoeken op vrijwillige basis toezicht en begeleiding aan te bieden zoals vastge-

steld in (art. 77hh lid 2 Sr). Dit kan gebeuren tijdens en na een periode van jeugddetentie, nadat tegen een jeugdige proces-verbaal is opgemaakt en is heengezonden, tijdens voorlopige hechtenis en tijdens een taakstraf.

Zittende Magistratuur (ZM)

Rechter-Commissaris (RC)

Indien van toepassing, wordt de jeugdige binnen drie dagen en vijftien uur vanaf het tijdstip van aanhouding voorgeleid aan de Rechter-Commissaris (RC). Deze toetst de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling (art. 59a lid 1 Sv). Indien de jeugdige langer vastgehouden dient te worden, kan de RC, op vordering van de Officier van Justitie, in specifieke gevallen een bevel tot bewaring van de verdachte verlenen (art. 63 Sv). Hiermee start de voorlopige hechtenis. De RC kan de voorlopige hechtenis, al dan niet onder voorwaarden, schorsen (art. 80 Sv).

De RC is bij de voorgeleiding afhankelijk van adviezen van de Raad voor de Kinderbescherming of, indien reeds betrokken, de Jeugdreclassering en gezinsvoogd.

Kinderrechter

De kinderrechter is verantwoordelijk voor de waarheidsvinding – heeft de jeugdige het feit waarvan hij wordt verdacht begaan? – en beoordeelt de strafwaardigheid van het gedrag van de jeugdige. De kinderrechter spreekt het vonnis uit na het requisitoir van de Officier van Justitie en het standpunt van de verdachte en zijn raadsman. Daarbij kan hij zich onder meer laten adviseren door de Raad voor de Kinderbescherming en het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP). Indien reeds betrokken vanaf de schorsing van de voorlopige hechtenis, geeft de Jeugdreclassering tevens een advies.

Jeugdreclassering (JR)

De jeugdreclassering maakt nu onderdeel uit van Bureau Jeugdzorg of een Landelijk Werkende Instelling. Na de inwerkingtreding van de Jeugdwet op 1 januari 2015 kan jeugdreclassering uitgevoerd worden door aanbieders die hiervoor zijn gecertificeerd. De jeugdreclassering biedt toezicht en begeleiding aan jeugdigen in het kader van een strafrechtelijke reactie op een strafbare gedraging. Jeugdreclasseringsbegeleiding kan in diverse fasen van strafvervolgning worden opgelegd als bijzondere voorwaarde. De begeleiding kan plaatsvinden bij: schorsing van de voorlopige hechtenis, voorwaardelijk sepot, nazorg (bijvoorbeeld bij voorwaardelijke invrijheidsstelling of vrijwillige nazorg) en voorwaardelijke veroordeling. Ook verleent de jeugdreclassering ondersteuning bij de tenuitvoerlegging van de maatregel betreffende het gedrag van de jeugdige (art. 77w lid 7 Sr). Ten slotte kan de jeugdreclassering in bepaalde situaties ook op vrijwillige basis toezicht en begeleiding aanbieden zoals vastgesteld in (art. 77hh lid 2 Sr).

Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)

De intramurale tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende straffen en maatregelen en de tenuitvoerlegging van voorlopige hechtenis bij jeugdigen is belegd bij DJI en vindt plaats in justitiële jeugd-

inrichtingen (JI).

Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen

Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ)

Het LIJ is een instrumentarium gericht op het berekenen van het recidiverisico van jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar, die met politie en justitie in aanraking zijn gekomen. Daarnaast geeft het LIJ een profiel van aanwezige beschermende en risicofactoren en eventuele zorgsignalen. Op basis van de uitkomst van het LIJ wordt bepaald welke strafrechtelijke aanpak en eventuele zorg de jongere nodig heeft⁵.

Casusoverleggen jeugd

ZSM

Alle jeugdigen (12 tot 18 jaar) die worden aangehouden in verband met het plegen van een misdrijf worden aangemeld bij ZSM. ZSM staat voor het *Samen* op een *Snelle, Slimme, Selectieve, Simpele* en *Samenlevingsgerichte* wijze aanpakken van criminaliteit. Zaken die niet direct worden geseponeerd of doorgestuurd naar Halt, worden besproken in het afstemmingsoverleg ZSM.

Politie, Openbaar Ministerie (OM) en de Raad voor de Kinderbescherming brengen relevante informatie over de verdachte bijeen. Op basis hiervan neemt het OM een beslissing over de op te leggen straf of naar welk overleg de zaak doorgestuurd dient te worden. In de ZSM-werkwijze wordt in ieder geval zo spoedig mogelijk een beslissing genomen over het afdoeningstraject, zodat de verdachte weet waar hij of zij aan toe is.

Justitieel Casus Overleg (JCO)+

In het JCO+ worden individuele zaken van jongeren tussen de 12 en 18 jaar besproken, waarbij op ZSM geen beslissing is genomen.

Zaken die nader onderzoek door de politie of de Raad voor de Kinderbescherming behoeven kunnen niet binnen ZSM worden afgedaan. Zij worden geagendeerd voor het JCO+. Hier bespreken Openbaar Ministerie (OM), politie, Raad voor de Kinderbescherming en eventueel Bureau Jeugdzorg de casus. Op basis van de ingebrachte informatie neemt het OM uiteindelijk een beslissing. Het JCO+ kan plaatsvinden bij het OM op het parket, op een politielocatie of in het Veiligheidshuis.

Veiligheidshuizen

Veiligheidshuizen zijn netwerksamenwerkingsverbanden tussen partners uit de strafrechtketen, de zorgketen, gemeentelijke partners en bestuur, onder eenduidige regie waarbij zij komen tot een ketenoverstijgende aanpak van complexe problematiek. Het doel van de samenwerking is het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en maatschappelijke uitval bij complexe problemen, door een combinatie van repressie, bestuur-

⁵ Ministerie van Veiligheid en Justitie (2012), Factsheet Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen.

lijke interventie en zorg.

De ketenpartners signaleren problemen (vanuit bijvoorbeeld ZSM kunnen zaken worden ingebracht), bedenken oplossingen en voeren die samen onder eenduidige regie van de gemeente uit. Werkprocessen worden op elkaar afgestemd, zodat strafrecht, zorg en bestuurlijke interventies elkaar aanvullen. Ingezet wordt op gedragsverandering, recidivevermindering en verbetering van de maatschappelijke positie van de delinquent, waardoor uitval wordt voorkomen. Men gaat dadergericht, gebiedsgericht en probleemgericht te werk aan de hand van een integraal plan van aanpak, waarin de inzet van de partners is afgestemd, met concrete afspraken over de verschillende interventies en eventuele vervolgstappen en monitoring.

Er zijn lokaal verschillen als het gaat om de partners die in het Veiligheidshuis participeren. In ieder geval zijn het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming, politie, uitvoerders (jeugd)reclassering en gemeentelijke organisaties vertegenwoordigd. De samenwerking binnen de veiligheidshuizen wordt ondersteund door het Generiek Casus Ondersteunend Systeem (GCOS).

Netwerk- en trajectberaden

Bij het terugdringen van recidive onder jongeren die in jeugddetentie hebben gezeten, is een effectieve, sluitende en passende nazorg erg belangrijk. Door de invoering van het zogenaamde netwerk- en trajectberaad is er betere en intensievere samenwerking tussen de ketenpartners in de regio.

De netwerk- en trajectberaden vormen een vaste overlegstructuur waarin medewerkers van de Justitiële Jeugdinstelling (JJI), de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), (jeugd)reclassering en gemeente gezamenlijk zorgen voor een sluitende begeleiding voor alle jongeren die uit een JJI komen.

Het netwerkberaad vindt plaats binnen 7 dagen na instroom. De RvdK is voorzitter van dit beraad en de JJI en de (jeugd)reclassering zijn aangesloten bij dit overleg. Het doel is om zo snel mogelijk, alle bekende informatie over de jeugdige boven tafel te krijgen en een inschatting te maken van verblijfsduur van de jeugdige⁶.

De trajectberaden worden ook voorgezeten door de RvdK en naast de deelnemers uit het netwerkberaad neemt ook een contactpersoon van de gemeente deel aan het overleg. Dit overleg vindt maximaal twee weken na het netwerkberaad plaats. Hier worden gezamenlijk trajectdoelen vastgesteld. Er worden afspraken gemaakt over het trajectplan bestaande uit het perspectiefplan van de JJI en het (nazorg)plan van aanpak van BJZ/JR. Tevens wordt er afgesproken welke ketenpartner of organisatie welke problemen aanpakt. Daarbij wordt door de gemeentelijke vertegenwoordiger een advies gegeven over de inzet van gemeentelijke voorzieningen.

De twaalf-minners

Kinderen die jonger dan 12 jaar oud zijn, kunnen niet strafrechtelijk

worden vervolgd. Deze kinderen kunnen wel in het systeem van de politie aangemerkt worden als verdachte. Indien de betrokken politieagenten zich zorgen maken over het gedrag van het kind, kunnen zij nu een zorgmelding doen naar Bureau Jeugdzorg.

Zorgmeldingen

Elke politieagent heeft (net als andere professionals die met minderjarigen werken) een signaleringsfunctie. Hij of zij ziet, hoort of leest dingen die soms zorgelijk zijn. De politieagent neemt de informatie op in een zorgformulier, dat zij overdraagt aan Bureau Jeugdzorg. Bureau Jeugdzorg beoordeelt het risico en is verantwoordelijk voor de (eventuele) verdere aanpak. Met de inwerkingtreding van de Jeugdwet op 1 januari 2015 zal de verwerking van deze zorgformulieren elders worden belegd. Hier vindt momenteel besluitvorming over plaats.

Prokid

Om politie te ondersteunen in het vroegtijdig signaleren is het Prokid signaleringsinstrument 12- ontwikkeld. Prokid is een wetenschappelijk onderbouwd instrument, dat op geautomatiseerde wijze mogelijke risico's voor kinderen zichtbaar maakt op basis van informatie uit het politiesysteem BVH. Bij het wegen van risico's wordt niet alleen gekeken naar (de aard van) het politiecontact van de 12-minner zelf, maar ook naar incidenten waarbij huisgenoten (ouders, broers en/of zussen) in aanraking zijn gekomen met de politie. De ernst van het ingeschatte risico wordt uitgedrukt met een kleurcode (wit voor de lichtste risico's en rood voor de zwaarste).

JPT 12-

Het Jeugd Preventie Team 12min is een interventie die zich richt op kinderen jonger dan 12 jaar, die vanwege signaalgedrag of het plegen van een delict in aanraking zijn gekomen met de politie. Het uiteindelijke doel is voorkomen dat kinderen jonger dan 12 jaar een delict plegen cq. het voorkomen van recidive. Het programma duurt maximaal 3 maanden en bestaat gemiddeld uit 30 uur begeleiding. De aanpak richt zich naast het kind ook op ouders of verzorgers, school en de woonomgeving. In de loop van 2014 wordt deze interventie landelijk beschikbaar.

Relevante websites

- www.voordejeugd.nl
- www.politie.nl
- www.halt.nl
- www.kinderbescherming.nl
- www.om.nl
- www.rechtspraak.nl
- www.dji.nl
- www.bureaujeugdzorg.info
- www.wetten.overheid.nl
- www.veiligheidshuizen.nl
- www.toolboxveiligheidshuizen.nl
- www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl
- www.hetomvoorjou.nl
- www.rechtvoorjou.nl

Speciale jongerensites

- www.vraaghetdepolitie.nl

⁶ Ministerie van Veiligheid en Justitie (2014). Factsheet Ten uitvoerlegging van straf of maatregel in een Justitiële Jeugdinstelling.

Deze factsheet is een uitgave van:
Ministerie van Veiligheid en Justitie
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
Turfmarkt 147 | 2511 DP Den Haag

Contactpersoon: M. Zwijnenburg

Maart 2014 | Publicatie-nr. J-23127